

Afgørelser – Reg. nr.: 02382.00

Fredningen vedrører: Møndal Gravhøje

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet   27-11-1958

Fredningsnævnet   20-12-1957

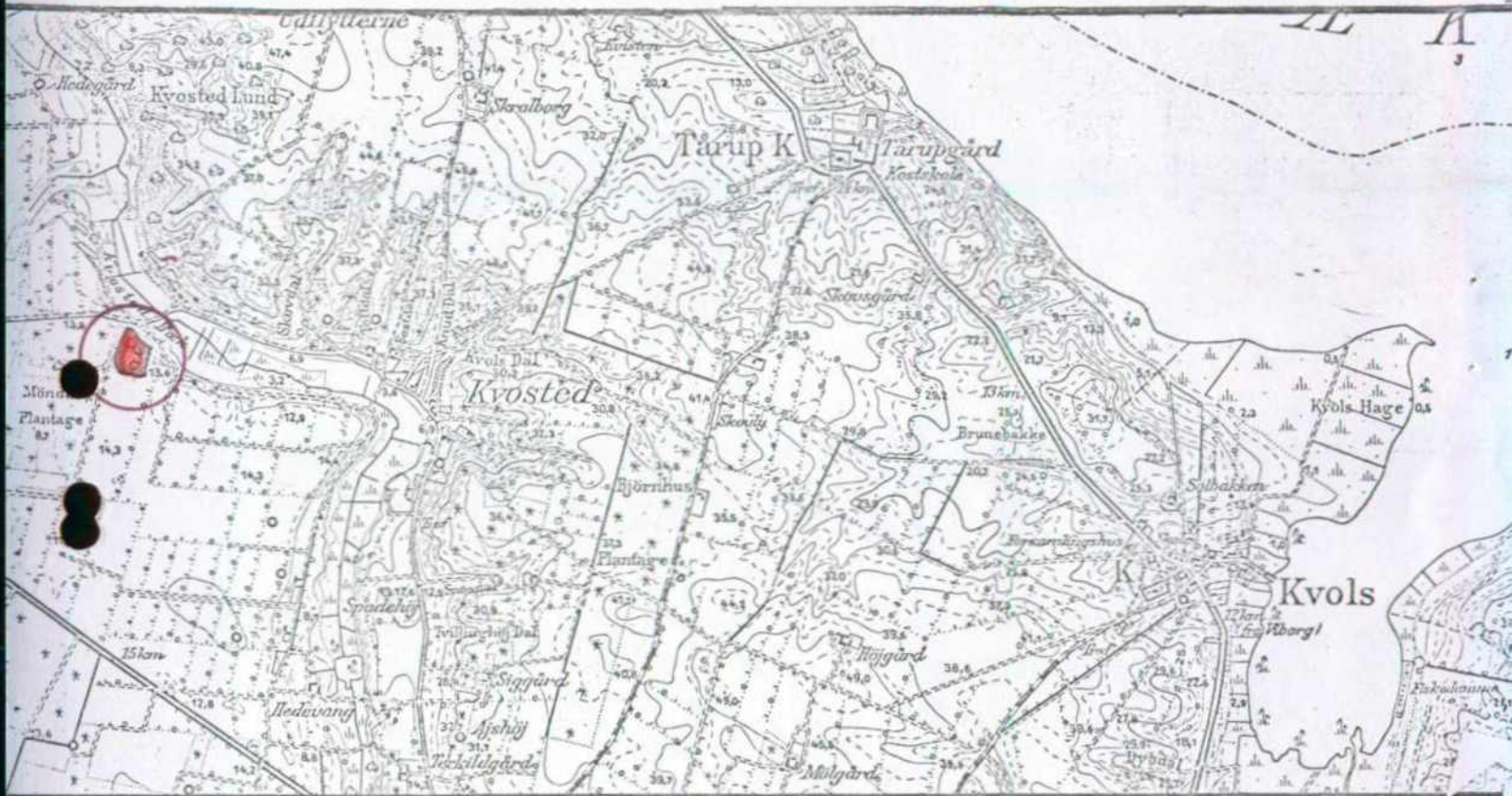
Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

Lokalitet : Højgruppe på matr. nr. 1 1 Rævehede, Tårup sogn.

Kommune : Viborg.

1:25.000 - 1215 IV NØ

J.nr. : Fr.nr. ; P 5 - 1600 Fr. 20.

Areal : ca. 0,7 ha. Fredet: FNK 20.12.1957
OFNK 27.11.1958

Formål : Sikring af tuegrave fra tidligste jernalder.

Indhold : Arealet skal bevares i sin nuværende tilstand (hede med tæt bevoksning af selvsåede fyr og nogle enebær). Der må således ikke opføres bygninger, anbringes skure, boder, master, skilte o.l. Arealet må ikke opdyrkes og terrænændringer er ikke tilladt. Evt. beplantning mellem gravene må ikke komme højfoden nærmere end 5 m. Der må ikke komme husdyr på arealet, som derfor hegnes med pigtråd på betonstolper på ejerens foranstaltning. Ejeren skal vedligeholde hegnet.

Ejer : Privat

Påtaleret : Nationalmuseet, Fredningsnævnet.

U D S K R I F T
af
OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1958, den 27. november, afsagde overfredningsnævnet på grundlag af mundtlig og skriftlig votering følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1283/58 vedrørende fredning af et areal med oldtidshøje og tuegrave på matr. nr. 11 af hævenhede, Tårup sogn.

I den af fredningsnævnet for Viborg amt den 20. december 1957 afsagte kendelse hedder det:

"På ejendommen matr. nr. 11, hævenhede, Tårup sogn, ejer Julius Mortensen, findes foruden 4 fredede gravhøje, sikrede ved særskilt notering i tingbogen, mindst 13 lave oldtidshøje, såkaldte tuegrave, fra den tidligste jernalder. Også disse tuegrave må anses for omfattet af bestemmelsen i naturfredningslovens § 2, selv om særskilt notering i tingbogen om fredningen endnu ikke har fundet sted, men da hertil kommer, at sikringen af disse tuegrave er betinget af, at også arealet udenom og imellem dem inddrages under fredningen, har Nationalmuseet ved skrivelse af 17. oktober 1957 rettet henvendelse til fredningsnævnet for Viborg amtsrådsreds angående fredning af det areal, hvorpå de nævnte 17 oldtidsminder er beliggende.

Det hedder i museets skrivelse bl. a., at museet må lægge megen vægt på fredningens gennemførelse, idet kun få tuegrave her i landet har undgået ødelæggelse i forbindelse med den hastigt foregående opdyrkning af landets hedearealer, hvorfor de forekomster, der endnu findes, har en ganske særlig historisk værdi.

Museet har foreslået fredningen gennemført således, at arealet skal forblive liggende i sin nuværende tilstand - hede med selvsæede træer -. Plantning mellem de fredede mindes-

mærker kan tillades, dog at beplantningen ikke bør komme højfoden nærmere end 5 m. Muscet foreslår endvidere, at der træffes bestemmelse om, at husdyr ikke må komme på det fredede areal, da lyngbevoksningen vil lide herunder, ligesom højene let vil blive beskadigede.

Nationalmuseet har givet følgende beskrivelse af de i sagen omhandlede 17 mindesmærker:

- "nr. 1. Høj 2,6 x 22 m. Midt i top ca. 3,5 m bred og 0,8 m dyb sækning, der fortsætter lidt længere, men fladere mod øst. Lidt oppe på siden ved sydøstre fod en ca. 3 m lang (nord-syd) og 1 m bred tilgroet afgravning indtil ca. 0,5 m dyb. Højen bevokset med lyng og fyr.
- " 2. Tue, ca. 0,2 x 5 m (tvivlsom). Uregelmæssig overflade. Lynggroet.
- " 3. Tue. 0,6 x 8 m tilsyneladende omgivet med en lav ca. 1 m bred grøftlignende forsækning. I top findes en større forsækning, hvorved især tuens vestre del er blevet ødelagt. Bevokset med lyng, fyr og enebær.
- " 4. Tue, ca. 0,3 x 5 m. Ujævn overflade. Bevokset med lyng og fyr.
- " 5. Tue, 0,3 x 6 m. I top findes et hul, der er ca. 1,5 m langt (øst-vest), ca. 1 m bredt og 0,2 m dybt. Bevokset med lyng og fyr.
- " 6. Høj, 0,8 x 12 m. Toppen flad og lidt konkav, ellers ret godt bevaret. Bevokset med lyng og fyr.
- " 7. Høj, 0,5 x 6 m. I top findes en sækning ca. 2 m bred og 0,3 m dyb. Højens vestside flader noget ud, antagelig afgravet. Bevokset med lyng, fyr og enebær.
- " 8. Høj, 1 x 12 m. I toppen findes en ca. 4 m bred sækning, der er ca. 0,5 m dyb. Bevokset med lyng og fyr.
- " 9. Tue, 0,2 x 5 m, noget af østsiden synes bortgravet.
- " 10. Tue, 0,2 x 5 m. Lidt uregelmæssig, idet noget synes afgravet mod vest og øst.
- " 11. Tue, 0,3 x 5 m. Ujævn overflade. Bevokset med fyr.
- " 12. Tue, 0,2 x 5 m. Vestsiden afgravet og konkav. Bevokset med fyr.
- " 13. Tue, 0,2 x 5 m. Vist lidt afgravet mod nord. Bevokset med fyr.
- " 14. Tue, 0,2 x 6 m. I nordsiden findes en 3 m lang og 1,5 m bred sækning, der er ca. 0,2 m dyb.

- nr. 15. Tue, 0,3 x 6 m. I top findes en ca. 2 m lang og ca. 1,2 m bred sækning, der er ca. 0,2 m dyb. Bevokset med fyr.
- " 16. Tue, 0,5 x 8 m. Tilsyneladende omgivet af en ca. 1 m bred, lav grøft. I top findes en ca. 1 m bred sækning. Ellers velbevaret. Bevokset med fyr.
- " 17. Tue, 0,5 x 8 m. Lidt ujævn overflade, ellers velbevaret. Bevokset med lyng og fyr.

Mindesmærkerne under nr. 6 og 7 er identiske med to af de høje, hvis fredning tidligere er sikret ved særskilt tinglysning. Samtlige mindesmærker er afmærkede i marken med en cementskelpæl, anbragt på hovedet umiddelbart øst for hver af de enkelte mindesmærker. De enkelte mindesmærkers beliggenhed er vist på et under sagen fremlagttrids, der ligeledes udviser det areal af matr. nr. 11, Rævenhede, Tårup sogn - størrelse 6510 m² - som ønskes fredet mellem og udenom tuegravene.

Nævnet har besøgt lokaliteterne i forbindelse med en repræsentant for Nationalmuseet og forhandlet med ejeren, der intet havde at indvende mod fredningsbegæringen, og som tilbød mod en erstatning en gang for alle på 1600 kr. at opsætte omkring det areal, der ønskes fredet, et hegn, bestående af en enkelt række pigtråd på betonstolper, som erhverves hos amtsvejvæsenet, og at vedligeholde dette hegn i fremtiden.

Idet fredningsnævnet under hensyn til de af Nationalmuseet anførte synspunkter finder, at fredningen af det i sagen omhandlede areal bør gennemføres, bestemmer det herom nærmere følgende:

Et areal af matr. nr. 11, Rævenhede, Tårup sogn, af størrelse 6510 m², hvorpå findes 17 nærmere beskrevne høje og tuegrave, fredes, således at arealet bliver liggende i sin nuværende tilstand - hede med tæt bevoksning af selvsåede fyr og noget enebær.

Som følge heraf må der ikke på arealet opføres bygninger, hverken varigt eller midlertidigt, og der må ikke anbringes skure, boder, master, skilte eller lignende. Arealet må ikke forstyrres ved afgravning eller på anden måde, og det må ikke opdyrkes. Hvis beplantning foretages mellem gravene, må beplantningen ikke komme højfoden nærmere end 5 m. Husdyr må ikke få adgang til det fredede areal, hvorfor dette vil være at hegne

særskilt. Hegnet skal bestå af en enkelt række pigtråd anbragt på betonstolper, som erhverves hos Viborg amts vejvæsen. Opsætningen af hegnet påhviler den til enhver tid værende ejer af matr.nr. 11, Røvenheden Tårup sogn, for tiden Julius Mortensen, der ligeledes får pligt til at vedligeholde hegnet i fremtiden, således at husdyr til stadighed hindres i at få adgang til arealet.

Med hensyn til den nærmere beliggenhed af det fredede areal og de derpå værende tuegrave henvises til det i sagen fremlagte rids, hvorefter genpart vedhæftes nærværende kendelse.

Kendelsen vil være at tinglyse som servitutstiftende på matr.nr. 11, Røvenhede, Tårup sogn. Påtaleretten tilkommer Nationalmuseet og fredningsnævnet for Viborg amtsrådsreds.

I erstatning for at tåle fredningsservitutten samt for at opsætte og vedligeholde hegn som foran nærmere omtalt tillægges der gårdejer Julius Mortensen som ejer af matr.nr. 11, Røvenhede, Tårup sogn, et beløb på 1600 kr., der forfalder til betaling, når hegnet er opsat, og opsætningen er godkendt af nævnet. Beløbet forrentes med 5% p.a. fra den dag, nævnets godkendelse foreligger, og til udbetaling sker. Erstatningen udbetales til ejeren, idet ingen af ejendommens panthavere har ladet møde eller har nedlagt påstand under sagen.

Erstatningen udredes, idet fredningen under hensyn til tuegraves sjældenhed skønnes at have betydning for hele landet, af statskassen med 2/3 og af Viborg amtsfond med 1/3.

Nærværende kendelse vil i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3, være at forelægge overfredningsnævnet."

Kendelsen er i henhold til naturfredningslovens § 19, stk. 3, forelagt overfredningsnævnet, som den 11. juli 1958 har besigtiget arealet og forhandlet med ejeren og andre i sagen interesserede.

Da overfredningsnævnet finder, at fredningen bør gennemføres, vil fredningskendelsen være at stadfæste, dog at erstatningen udredes med 1/2 af statskassen og 1/2 af Viborg amtsfond. Et kort nr. Vi. 117 visende grænserne m.m. for det fredede område er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s:

Den af fredningsnævnet for Viborg amt den 20. december 1957 afsagte kendelse vedrørende fredning af et areal med oldtidshøje og tuegrave på matr.nr. 11 af Røvenhede, Tårup sogn stadfæstes.

I erstatning tillægges der gårdejer Julius Mortensen, Kvosted pr. Løgstrup, 1.600 kr. + renter 5% p.a. fra den dag, fredningsnævnet har godkendt det i kendelsen omhandlede hegn, til betaling sker.

Erstatningen med renter udredes med 1/2 af statskassen og 1/2 af Viborg amtsfond.

Udskriftens rigtighed
bekræftes

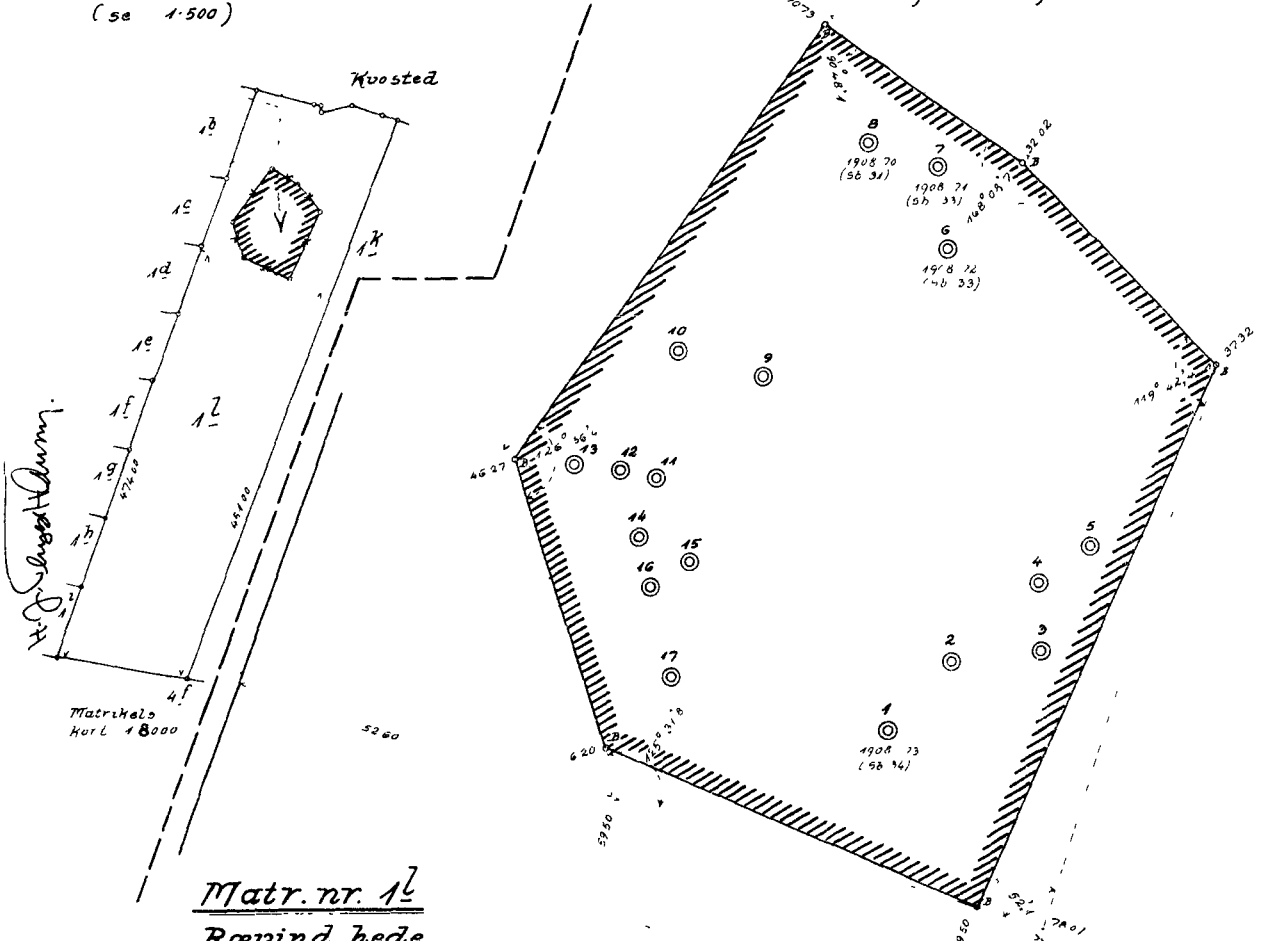
E. Grage

overfredningsnævnets sekretær

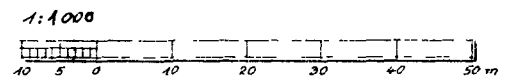
Fredet areal
(se 1:500)

- ⊙ Gravhøje og tuer — Øst for disse er nedgravet betonpæle til afmærkning
- ⊙ Betonskelpæl nrk med kongekrone og skel

H. J. Sørensen
Landinspektør

Matr. nr. 1¹
Røvend hede
Taarup sogn
Fjends herred
Viborg amt
Fredet areal opmålt i okt. 1957
H. J. Sørensen
landinspektør

////// GRÆNSE FOR FREDET AREAL

Naturfredningskonsulentens kontor
København d. 3-10-58.
By: RÆVENHEDE,
Sogn: TAARUP.
Plan nr. Vi. 117

FREDNINGSNÆVNET>

CITERET FULDT UD I OFN K. AF 27/11 1958

U D S K R I F T

A F

PROTOKOL FOR FREDNINGSNÆVNET FOR VIBORG AMTSRÅDSKREDS.

År 1957 den 20. december kl. 10 afholdt fredningsnævnet for Viborg amtsrådskreds møde på civildommerkontoret i Viborg.

Der foretoges:

Sag ang. fredning af et areal med oldtidshøje tuegrave, på matr. nr. 1¹, Ræven hede, Taarup sogn.

Mødt var alene fredningsnævnets formand, civildommer Aage Holm, Viborg.

.....

Formanden afsagde i sagen sålydende

k e n d e l s e:

På ejendommen matr. nr. 1¹, Rævenhede, Taarup sogn, ejer Julius Mortensen, findes foruden 4 fredede gravhøje, sikret ved særskilt notering i tingbogen, mindst 13 lave oldtidshøje, såkaldte tuegrave, fra den tidligste jernalder. Også disse tuegrave må anses for omfattet af bestemmelsen i naturfredningslovens § 2, selv om særskilt notering i tingbogen om fredningen endnu ikke har fundet sted, men da hertil kommer, at sikringen af disse tuegrave er betinget af, at også arealet udenom og imellem dem inddrages under fredningen, har Nationalmuseet ved skrivelse af 17. oktober 1957 rettet henvendelse til fredningsnævnet for Viborg amtsrådskreds ang. fredning af det areal, hvorpå de nævnte 17 oldtidsminder er beliggende.

Det hedder i museets skrivelse bl.a., at museet må lægge megen vægt på frednings gennemførelse, idet kun få tuegrave har i landet har undgået ødelæggelse i forbindelse med den hastigt foregåede opdyrkning af landets hedearealer, hvorfor de forekomster, der endnu findes, har en ganske særlig historisk værdi.

Museet har foreslået fredningen gennemført således, at arealet